

MAKTAB KUTUBXONASI

HAMID OLIMJON

OYGUL BILAN BAXTIYOR

Dostonlar

**G'afur G'ulom nomidagi Adabiyot va san'at nashriyoti
Toshkent 1999**

O'z2
0-49

TAHRIR HAY'ATI:
ABDULLA ORIPOV, JO'RA YO'LDOSHEV, YO'LDOSH SAIDJONOV,
QULANDON ALIMOVA, KARIM NORMATOV, NAZIRA JO'RAYEVA,
JABBOR RAZZOQOV

Olimjon, Hamid.

Oygul bilan Baxtiyor: Dostonlar. —T.: G'.G'ulom nomida-
gi Adabiyot va san'at nashriyoti, 1999. —64 b. — (“Maktab
kutubxonasi”).

Komila ayadan cho'pchaklar tinglab voyaga yetgan milliy o'zbek
adabiyotining mashhur siymolaridan biri Hamid Olimjon xalq og'zaki ijodini
juda yaxshi bilgan. Ularga ijodiy yondoshib, go'zal ertaklar yaratgan.
Qo'lingizdagi to'plamdan joy olgan “Oygul bilan Baxtiyor”, “Semurg' yoki
Parizod bilan Bunyod” ertaklari ana shunday ijod namunalaridan. Ularda
xalqimizning erkka, ozodlikka bo'lgan intilishi, yovuzlikka qarshi kurashi
betakror, sodda va ravon til bilan ifodalangan.

O'z2

0 4702620202-56
M352(04)-99 - Rejaga qo'sh., 99

ISBN 5-635-01781-9

© Hamid Olimjon,
G'afur G'ulom nomidagi Adabiyot
va san'at nashriyoti, 1999 y.

SEMURG‘

yoki Parizod bilan Bunyod

I

Sarvi qomat Parizod
O‘sdi g‘amlardan ozod,
Bahor yanglig‘ ochildi,
Gullar kabi sochildi.
Chiroyidan ovoza,
Elga tarqaldi toza.
Har yerga doston bo‘ldi,
Dostonga bo‘ston bo‘ldi.
Ko‘rmaganlar ko‘rishni,
Ko‘rganlar o‘ltirishni
Qilar edilar orzu.
Barcha toshu tarozu
Shu gapni o‘lchar bo‘ldi,
So‘zlar oltin-zar bo‘ldi.
Shaydolar ko‘p beqaror,
Yigitlar bo‘ldilar zor.
Tun keldi-yu, shom ketdi,
Uyqudan orom ketdi.
Hamma bo‘lib xaridor
Qizidi katta bozor:
Elchilar yog‘ildilar,
Katta g‘avg‘o qildilar.
Lekin u odam sevmas,
Doim o‘zi bilan mast.
Eldagi navqironlar,
Navqiron pahlavonlar
Unga aslo yoqmaydi,
Oshiq'larga boqmaydi.

Yuragida sevgi yo‘q,
Qalbi marmarday sovuq.
U odamlilik qarzini,
Sevguvchining arzini
Olib orqaga tashlar.
Shuncha-shuncha otashlar
Eshigida so‘nadi.
Otashdan gul unadi.
Bahri ochilmaydi hech,
Chehrasi kulmaydi hech.
Elchi bo‘lib kelganlar,
Qizning sirin bilganlar,
Noumid qaytadilar,
Mardunga aytadilar.
Xalq ichida Parizod
Chiqaradi yomon ot.

O‘z qizidan pushaymon
Bo‘lib shuning uchun xon
Kecha-kunduz o‘ylaydi,
Yoz bilan kuz o‘ylaydi:
“El rasmini qilmagan,
Sevgi nima bilmagan,
Qari qizni netayin?
Chiqib qayga ketayin?
Qaylarga urayin bosh?
Buncha sovuq, bag‘ritosh
Qizni qaydan yaratdim?
O‘zimni o‘tga otdim.
Men nimaga yarayman?
Yurtga qanday qarayman?
Boshimga bu Parizod
Balolar keltirdi bot”.

Qizini chaqirib xon,
Shunday boshladi fig‘on:

“Eshit, qizim Parizod,
Chiqaribsan yomon ot.
Sening bag‘ring tosh emish,
Ko‘zlaring beyosh emish,
Aslo sevmas emishsan,
Erga chiqmam, demishsan.
Men malomatga qoldim,
Zo‘r qiyomatga qoldim.
Sening yomon dostoning
Meni tuproq bilan teng
Qilib uyatga qo‘ydi,
Meni bepichoq so‘ydi.
Qizim, men ham qaridim,
Go‘rga tomon daridim,
Yoshim yetmishga bordi,
Soqol-sochim oqardi,
Yurak bag‘rimni o‘yding,
Meni nomusga qo‘yding.
Otangga berma azob,
Azobga qolmagan tob.
Tosh yuraging yumshasin,
Otang hurmati uchun
Ko‘rsat mardlikning kuchin:
Kel, birovga ko‘ngil ber,
Bir yigitga, deb gul ber.
Bir oz andishaga bor,
Meni g‘avg‘odan qutqar!”

II

Parizod o‘ylab qoldi,
Ko‘p uzoq begap qoldi.
“Mayli, — dedi, u xonga,
Bir umid solib jonga, —
Yolg‘iz bir shart qo‘yaman,

Bajarganni suyaman.
Hovlida bor zo‘r chinor,
Chinor emas, u bir dor,
Biladi juda ko‘p sir,
Yashar yuz yil — bir asr.
Yoshi ko‘pga ketadi.
Boshi ko‘kka yetadi.
O‘lkaga jar solaman,
Yerlarga zar solaman.
Shartim shuki, ot bilan,
Go‘yoki qanot bilan
Shu chinorga chiqqanga,
Chiqib uni yiqqanga
So‘zsiz xotin bo‘laman,
Go‘zal otin bo‘laman.
Barcha qarshimdan o‘tsin,
Mard o‘zini tanitsin.
Agar shunda ham qalbim
Yumshamasdan qolsa jim
Uzib olib otarman,
Qassoblarga sotarman”.
Shunday degach Parizod,
Xon bo‘ldi poyonsiz shod.
Jarchilarni chorlatdi,
Har biriga so‘z qotdi:
“Yurtga xabar beringiz,
Aytingiz har biringiz
Xon qiziga xaridor,
Parizod husniga zor
Bo‘lganlarga baxt kuldi,
Birgalashib taxt kuldi.
Qo‘rqmasdan kela bersin.
Baxtini bila bersin
Sharti shulkim, ot bilan,
Go‘yoki, qanot bilan.
Zo‘r chinorga chiqqanga,

Chiqib uni yiqqanga
Parizod xotin bo'lur,
Bir go'zal otin bo'lur.
Ayting, har bir mard kelsin,
Har bir mard bedard kelsin.
Sinasin o'z baxtini,
Baxti qo'llasin uni.
Ko'rganlar olsin darmon,
Ko'rmagan qilsin armon".

III

Har yoqqa xabarchilar,
Tili uzun jarchilar,
Chopa-chopa ketdilar,
Bozorlarga yetdilar.
Karnay, sumnay chaldirib,
Suyunchilar oldirib,
Qildilar katta e'lon,
Xabarlar ketdi har yon.
Xonning xabarin olib,
Hamma birdan qo'zg'alib,
Zo'r shov-shuv bo'lib qoldi,
Yurtga gap to'lib qoldi.

IV

Ertasiga barcha el,
Kela berdi bog'lab bel.
Chavandoz, pahlavonlar.
Barcha sahibqironlar
Otlarni gijinglatib,
Qamchilarni o'ynatib,

Kela berdilar bari,
Kattakon chinor sari.
Baxmal jabduqlar urib,
Suluv qizlarday yurib,
Arg'umoqlar chopdilar,
Yer va ko'kni yopdilar.
So'liqlarni tishlashib,
Mast bo'lishib kishnashib,
Dunyo-dunyo chang-to'zon
Ichida qolib osmon,
Kela berdilar bari,
Kattakon chinor sari.
Chumoliday chuvashib,
Qir va tog'lardan oshib,
Suv bo'ylarida yotib,
Yurganda o'qlar otib,
Oshiqlar poda-poda
Bo'lib cho'lu sahroda,
Kela berdilar bari,
Kattakon chinor sari.
Xon qizin olmoq uchun,
Elga sinalmoq uchun,
Baxtim bormi ekan, deb,
Menga yormi ekan, deb,
Kela berdilar bari,
Kattakon chinor sari.

V

Yetti kecha, yetti kun,
Yetti kunduz, yetti tun
Zo'r chinorga chiqmoqqa,
Chiqib uni yiqmoqqa
Hamma hezlab ko'rdilar,
O'zni o'qday urdilar.

Necha manman deganlar,
Ilon po'stin yeganlar,
Yiqila berdi bir-bir,
Makon bo'la berdi yer.
Chinor hech silkinmadi,
Bir shoxi ham sinmadi.
Qushday uchib kelganlar,
Shamol kabi yelganlar,
Yarim yo'lda tindilar,
Yana otga mindilar.
Yana hezlab ko'rdilar,
O'zni o'qday urdilar.
Murod hosil bo'lmadi,
Ko'ngillari to'lmadi.
Ilonday chirmashganlar,
Chirmashib tirmashganlar
Yana qaytdilar ketga,
Chiqa berdilar chetga.
Qancha suluv arg'umoq,
Yiqilib bo'ldi cho'loq.
Qancha-qancha chavandoz
Bo'ldi tuproq bilan soz.
Ko'plarning beli sindi,
Ko'plarning umri tindi.
Kunlar o'tdi va ammo
Hal bo'lmadi muammo.
Zo'r chinorga chiqmoqqa
Chiqib uni yiqmoqqa
Hech kim erisholmadi.
Jumboqni yesholmadi.
Kelganlar bo'lib hayron,
Ko'plar bo'lib pushaymon,
Bir-bir tarqab ketdilar,
Manzillarga yetdilar.

VI

Bu hollarni ko'rib xon,
Yutdi laxta-laxta qon.
Parizod xunob bo'ldi,
Xunobu betob bo'ldi.
Qiz berganni qarg'ishlab,
Peshonasiga mushtlab,
Yana axtarib chora,
Xon o'rtandi tobora.
Odamlarni chaqirdi,
O't ichida baqirdi:
"Bu maydonga kirmagan,
Bizning shartni bilmagan
Ayting, yana kim qoldi?"
Hamma odam jim qoldi.
Og'ir o'yga botdilar,
Oxir shuni aytdilar:
"Yolg'iz bir Bunyod qoldi,
O'sha bir beot qoldi.
U bir cho'pon bechora,
Bu ishga topmas chora.
Parizodga teng bo'lmas,
Kiyimiga yeng bo'lmas.
Chinorga chiqolmas ham,
Chiqolmay, yiqolmas ham".
Xon hech quloq solmadi,
Pisandiga olmadi:
"Bu gaplar bari bekor,
Bu bilan hech bitmas kor.
Qayda bo'lsa ham Bunyod,
Topib keltirilsin bot!
Men otimni beraman,
Qanotimni beraman.
Agar chinorga chiqsa,
Va chiqib uni yiqsa

Ahmoq, bees bo'lsa ham,
Moxov va pes bo'lsa ham
Mening qizim Parizod,
Unga xotin bo'lur bot".
Bunyodni tog' tagidan,
Daryoning etagidan,
Topib keltirdilar bot,
Xon berdi noiloj ot.
Zo'r chinorga qarandi,
Ichida bir g'ash yondi.
Tanini qurshab o'tlar,
Chinor shoxi bulutlar
Orasida ko'rindi,
Bunyod fikr surindi.
Yonidagi uchqur ot,
Chiqarib bir zo'r qanot,
Ko'kka qarab kishnadi.
Butun atrof xaloyiq
Bilan to'lib ketdi liq.
Hayot umri qurib, xon
Tikilar edi hayron.
Ne bo'larkin, der edi,
Zahar-zaqqum yer edi.
Talvasada Parizod,
Chekar edi fig'on, dod.
Bunyodga g'ayrat kirdi,
Yuragiga dard kirdi.
Yurib bahodirona,
Otga mindi mardona,
Qattiq bir qamchin soldi,
Yolg'on emas, chin soldi.
Ot yashinday qo'zg'aldi,
O't singari yo'l oldi.
Bulutlar orasida,
Osmonning qorasida,
Yozib borib qulochin,

Go'yo bir buyuk lochin
U chinorga o'tirdi,
Go'yoki o'qday urdi.
Chinor tomiri bilan,
Ko'kargan yeri bilan
Qo'porildi guvillab,
Shamol kabi uvillab
Zo'r shoxlar yerga ketdi,
Tomir osmonga yetdi.
Yer uzra tushib Bunyod,
Bo'lib dunyo-dunyo shod,
Go'zal duldul otida,
Otining qanotida,
Ko'zlarida zo'r yog'du,
Kulib turar edi u.
Ko'rsatguvchiga zo'r ish
El so'zlar edi olqish.
Yurak yorilguday xon
Xursand edi bepoyon.
Parizod bo'lib behol,
Turib qolgan edi lol.

VII

To'y bo'ladi deya el,
Bosa berdi go'yo sel.
Barcha shoshiqar edi,
To'y deb oshiqar edi.
Qotib qolgan Parizod
Oldiga keldi Bunyod.
Sekin qo'lin uzatdi,
Qalbiga zo'r tosh otdi.
Parizod bir emrandi,
Qosh-qovog'i chimrandi:
"To'g'ri, — dedi, — sen yutding,

Sovuq qo‘limni tutding.
Nima qilay, roziman,
O‘zimdanda noroziman.
Baxtim ochilmadi hech,
Aytganim bo‘lmadi hech.
Faqat, agar unasang,
Unab yo‘lga jo‘nasang,
Yana bir shart qo‘yardim,
Yana sinab ko‘rardim.
Shundan so‘ngra umrbod
Senga bo‘lar Parizod”.
Bunyod ham rozi bo‘ldi,
“Gapir, — deya bukildi, —
Gaping bo‘lsa ayta ber,
Ko‘ngling to‘lsa ayta ber,
Har bir ishni bilarman,
Har nimani qilarman.
Ko‘nglingni ololmasam,
Bir orom sololmasam,
Yo‘ldosh bo‘lolmasman hech,
Sen ham unday yordan kech”.
Tikka turib, Parizod
Shartin eshitdi Bunyod.

VIII

“Kun botarda bir yovuz
Dev bor emish, yalmog‘iz.
Odamga dushman emish,
Qon emish unga yemish.
Har musibat, har ofat,
Har bir mudhish kasofat,
Barcha jabru jafolar,
Hamma dardu balolar
O‘shandan kelar emish.
Odamlarni yemirish

Bilan bo'lar emish shod,
Ko'ngli g'amlardan ozod.
O'zi balo tog'ining
Va ofat bulog'ining
Boshida o'ltirarmish,
Kunu tunu yoz ham qish.
Uni ko'rgan har bir jon
Tez bo'lar ekan xazon.
Daryolar qurur ekan,
Baliqlar churur ekan,
Undan har kun tabiat
Olar ekan qora xat.
Ikki oyu ikki yil,
Yursang mahkam bog'lab bel
Makoniga borarsan,
Andomiga qararsan.
O'rtangizda jang bo'lur,
Ikki olam tang bo'lur.
Shuni jangda o'ldirsang,
Hayotini so'ldirsang,
Qo'ling bilan odamzod
Balodan bo'lsa ozod,
Devni o'ldirib agar,
Qaytib kelsang bezarar,
Shu kuni to'y boshlarmiz,
G'am-g'ussani tashlarmiz”.

IX

Parizod yerga boqdi,
Bunyodni o'tlar yoqdi.
Bo'lib xonning holi tang,
Qotib qoldi hangu mang,
Kalavasi chuvaldi,

Bor umidi yo'qoldi,
Taajjubda xaloyiq
Ko'ziga yosh oldi jiq.
Bunyod uzoqqa boqdi,
Chorboqqa, toqqa boqdi.
Nazari cho'lga tushdi,
Huv, deya yo'lga tushdi.
Ko'zdan yo'qoldi shu on,
Tarqaldi hamma hayron.
Baland tog'lardan oshdi,
Dalalarda adashdi.
Vodiylarga ko'z yoshi
To'kib aylandi boshi.
Daryolardan o'tdi ul,
Yana uzoq ketdi ul.
Yurti qoldi uzoqda,
Tushunchasi tuzoqda.
Zo'r bir ishga qo'shib bosh,
O'ziga o'zi yo'ldosh,
Uzoq cho'llarga yetdi,
Qaynoq ko'llarga yetdi.
Poyoni yo'q keng sahro
O't purkab soldi sado.
Oyog'i ostida qum
Yotadi uyum-uyum.
Biror ko'kat ko'rinmas,
Biror jonvor urinmas.
Yoniga tushib quyosh,
Kuyar edi ichu tosh.
Boshdan ter quyar edi.
Oyog'i kuyar edi.
Halqumlari bo'lib qoq,
Toqatlari bo'lib toq,
Qimirlar edi sekin,
Zo'rg'a olar edi tin.

X

Bir yildan so'ng banogoh
Bir sirdan bo'ldi ogoh
Poyoni yo'q keng cho'lda,
Qaynagan qumlik ko'lda
Bir zo'r daraxt ko'rindi,
O'shanga ko'zi to'ndi.
Ko'p toliqqan bu odam,
Shu tomon qo'ydi qadam.
Daraxt qurigan edi,
Qurib, chirigan edi,
Edi minglar yoshida,
Uning baland boshida
Qush uyasi bor edi.
Ham zo'r hamda tor edi.
Daraxtga bir zo'r ilon,
Chirmashib u oshiyon
Sari zahar sochardi,
Ham og'zini ochardi.
Chaqalar chirqirashib,
Faryod qilib, tutashib
Onani kutar edi,
Qon, zardob yutar edi.
Bag'rini o'rtab bu dod
Yaqinroq bordi Bunyod.
Yordamga fahmi keldi,
Qushlarga rahmi keldi.
Qilichini chiqarib,
Daraxt yoniga borib,
O'sha yovuz ilonni,
Xunuk va mudhish jonni
To'g'rab tashladi shu on,
Qumlar bo'ldi qizil qon.
Chaqalar omon qoldi,
Ancha omon jon qoldi.

Chaqalarni qutqarib,
Ilonni qonga qorib,
Daraxtning soyasida
Uya himoyasida,
Uzoq uyquga ketdi,
Joniga orom yetdi.
Kun choshgohdan oqqanda,
Quyosh tikka boqqanda,
Qo'zg'algan kabi bo'ron,
Guvillab qoldi osmon,
Yashin uchganday bo'ldi,
Poda ko'chganday bo'ldi.
Ko'kni tutib qanoti,
Butun olamning oti —
Semurg' qush kelib qoldi,
Bunyodni bilib qoldi.
Changalida zo'r arslon,
Tumshug'ida botmon don,
Ko'zi ichidagi o't
Olamni qilib nobud,
Uyasiga qo'nmasdan,
Bir oz bo'lsin tinmasdan
Bunyodning boshi uzra
Chiza berdi doira.
Jahon buzib o'kirdi,
Qah-qah urib bo'kirdi.
Yemak uchun odamni,
Torta berdi u damni.
Chaqalari chirqirab,
Ko'z yoshlari tirqirab,
Yalindilar, qizg'an deb,
U bir gunohsiz jon deb:
"Qizg'an ona, o'ksikni,
O'sha qutqazdi bizni.
Bo'lmasa o'lar edik,

Ochilmay so‘lar edik.
Bizni yer edi ilon,
Ayrilarding, onajon”.

XI

Semurg‘ o‘ylanib qoldi,
Qalbini shafqat oldi.
Qumning bag‘riga botgan,
Quyoshda kuyib yotgan,
Bunyodga soya soldi,
Qanot ostiga oldi.
Qush nomli bu buyuk zot,
Undagi kumush qanot,
Butun borliqni tutdi,
Bor osmonni berkitdi.
Bunyod salqin soyada,
Bunday zo‘r himoyada,
Yetti tunni uxladi,
Yetti kunni uxladi.
Uyg‘ona bermagach u,
Bosib tobora uyqu,
Semurg‘ daryoga ketdi,
Xiyol o‘tmasdan yetdi.
Suvni shimirdi cho‘llab,
Qanotlarini ho‘llab,
Shu zamon uchib keldi,
Jaladay ko‘chib keldi.
To‘xtab Bunyod qoshida,
Bir silkindi boshida.
Bunyod uyg‘ondi darhol,
Uni lol etdi bu hol.
Birdan turib seskandi,
Qushni ko‘rib seskandi.
Odamlarga o‘xshabroq,

Semurg' boshladi so'roq:
"Ikki ming yildan beri,
Shu keng sahroning yeri
Bo'lmishdir menga makon.
Mendan boshqa biror jon
Kelolmadi bunga hech.
Qumlar ko'chib erta-kech,
Vatanidan ajraldi,
Sahro giyohsiz qoldi.
Qurtlar sarson bo'ldilar,
Uchgan qushlar o'ldilar.
Bunda faqat topdi jon,
Sen halok qilgan ilon.
Hech yog'madi yomg'ir ham,
Yer ko'rmadi zarra nam.
Qadam bosmadi inson,
Dorimadi hech hayvon.
Shuncha yil yolg'iz turdim,
Yer va osmonni ko'rdim.
So'yla menga, ey odam,
Boshingga tushdi ne g'am?
Zo'r bir mardlik qilibsan,
Lekin bekor kelibsan.
Tilagingni ayt menga,
Ne ko'mak beray senga?"

XII

Meni go'zal Parizod
Jo'natdi, — dedi Bunyod. —
Dunyoni g'amga ko'mgan,
Jafo-alamga ko'mgan
Devni bir ko'rmoqchiman,
Ko'rib o'ldirmoqchiman.
Odamlarga baxt bermoq,

Baxtlilarga gul termoq
Eldan shiorim bo‘ldi,
Nomus va orim bo‘ldi.
Shuni qilsam Parizod,
Yorim bo‘lib, qilur shod”.
Qush dediki: “Ey inson,
Bekor bo‘libsan sarson,
Parizod xo‘p aldapti,
Qo‘rqinch yo‘llarga sopti.
Xonning qizi dev bilan
Oshna edi burundan.
Yomon ko‘rganlarini,
Dushman bilganlarini
Yo‘llar edi o‘shanga.
Do‘st emas ekan sanga.
Sen bu yo‘lda o‘lursan,
Aniq, qurbon bo‘lursan.
Devga bormay qo‘ya qol,
Boshqa qizni deya qol”.
Esga kelib Parizod:
“Qaytmayman, — dedi Bunyod. —
Sher izidan qaytmaydi.
Er so‘zidan qaytmaydi.
Uni ko‘mguncha uyat
O‘lgani yaxshiroq bot.
Shuning uchun boraman,
Nima bo‘lsa ko‘raman”.

XIII

Qushda mehr uyg‘ondi,
Qizg‘anish bilan yondi,
“Kel, esa ustimga chiq,
Mening qanotimga chiq.
Bir nafas o‘ltirgin jim,

Bir nafas ko'zingni yum.
Men kuningga yarayin,
Seni olib borayin.
Dengizlardan o'tganda,
Dunyoni suv tutganda
Ko'zlaring ochilmasin,
Xayoling sochilmasin;
O'zingni yo'qotmagin
Yana suvga otmagin.
Seni olib borarman,
Kurashingga qararman,
O'lsang gunoh o'zingda,
Qo'rquv bilmas so'zingda.
Agar devni o'ldirsang,
Yerni nurga to'ldirsang,
Yana olib qaytarman,
Ofarinlar aytarman".
Qanotga chiqdi Bunyod,
Ko'zini chirt yumdi bot.
Va Semurg' qildi parvoz,
Dunyoni tutdi ovoz,
Kun botar tomon ketdi,
Tun yog'ar tomon ketdi.

Semurg' ostida dunyo
Aylangan bo'ldi go'yo,
U o'qday uchib o'tdi,
Yashinday ko'chib o'tdi.
Yeru ko'kka soldi jar,
Shovqiniga dunyo kar.
Xezlaganda yurt oldi,
O'lkalar ketda qoldi.
Qolmay o'tmagan yeri,
Ucha-ucha oxiri
O'rmonlikka yetishdi,
Shovillab pastga tushdi.

Yalmog'izning qoshidan,
Daraxtlarning boshidan
Vabo o'tganday bo'ldi,
Balo yetganday bo'ldi.
Semurg' bir silkindi bot,
Ko'zini ochdi Bunyod.
Kun botarda bir o'rmon,
Unga bo'ldi namoyon.
Daraxtlarga ko'z soldi,
Og'ir hayratda qoldi.
Tikildi suq kirkudek,
Bunda o'sgan har terak
Boshi osmonga yetgan,
Ko'kka chirmashib ketgan.
Atrofga jilva qildi,
Nafaslari tiqildi.
Semurg' dedi: "Ey botir,
Kel endi, o'ringdan tur!
Borib dushmaningni top,
Qilich sol, bo'ynidan chop.
Jo'na, baxting bor bo'lsin,
O'tkir qilich yor bo'lsin.
Seni shunda kutarman,
Kelmasang qon yutarman", —
Deya ko'zdan yo'qoldi,
Bir kesak bo'lib qoldi.
Bunyod o'rmonga kirdi,
Suv kechib, qonga kirdi.
O'tkir qilich qo'lida,
Borar ekan yo'lida
Daraxtlar kular edi,
Yirtqichlar o'lar edi.
O'rmonda harnaki bor,
Qurtu qushu jonivor,
Qarshi olar edilar,
Nazar solar edilar.

Bu ham bo'lar deb qurbon,
Yedilar ko'p pushaymon.
Chumchuqlar chirqirardi,
Bulbul yig'lab turardi.
Bunyod esa mardona,
Mardu bahodirona,
O'rmonda borar edi,
Devni axtarar edi.
Oshiqardi ko'ray deb,
Qarshisida turay deb,
Qilar edi ko'p armon,
Topay deb dardga darmon.

XIV

Bunyod yetti kun kezdi,
Yetti qora tun kezdi.
Eng oxiri tun chog'i,
Bir hid sezdi dimog'i.
Tani jimirlab ketdi,
Qalbi qimirlab ketdi.
Bora berdi u hamon,
Guvillab qoldi har yon,
O'rmon shatirlab qoldi,
Barglar patirlab qoldi.
U yana yurdi bir oz,
Oxir dev chiqdi peshvoz.
Sekin-sekin yurardi,
Qah-qah urib turardi.
Dumidan boshigacha,
Boshdan oyog'igacha
Xursandlik olgan edi,
Shodlikda qolgan edi.
Zahar tomar tishidan,
O'lim yog'ar ishidan.

Shoxi osmonda edi,
Tirnog‘i qonda edi.
Bunyodga kulib boqib,
Nafsigga yigit yoqib:
“Salom, o‘g‘lim, kel, — dedi,—
Dushman emas el, — dedi, —
Omon-esson bormisan?
Parizodga yormisan?
Go‘zal qizim omonmi?
Sho‘x yulduzim omonmi?
Tilagingni ayt menga,
Ne murod kerak senga?”
Yigit so‘zga boshladi,
Gapni tizib tashladi:
“Bunyod senga el emas,
El bo‘lganni dev emas.
Sen bir ofat emishsan,
Zo‘r qabohat emishsan.
Odamizodning yovi,
O‘g‘lonlarning go‘rkovi
O‘zing emishsan yolg‘iz.
Parizod deganing qiz,
Qancha do‘sting bo‘lsa ham,
Alam yutib o‘lsa ham,
Boshingga etajakman,
O‘ldirib ketajakman”.
Bunyod qilich chiqardi,
O‘rmon yaltirab qoldi.
Bunyodning qahri keldi,
Devning ham zahri keldi,
Ko‘zlaridan o‘t sochdi,
O‘rmonlikdan tun qochdi.
U har og‘iz ochganda,
U har bir o‘t sochganda
Zo‘r bir yong‘in ketardi,

Qancha o‘rmon bitardi.
Nafasidan zo‘r bo‘ron
Qo‘zg‘alar edi har yon:
Tomirlar ko‘char edi,
Daraxtlar uchar edi,
Osmonni qushlar tutib,
Hammasi ham qon yutib,
Chirqirashib turardi,
Zo‘r kurashni ko‘rardi,
To‘kilar edi qonlar...
Barcha yirtqich hayvonlar
Kezardi besaranjom
Saqlab qolmoq uchun jon.
Bunyodni yutmoq uchun,
Bo‘g‘zidan tutmoq uchun
Dev hamla qilar edi,
Ba‘zida kular edi.
Otashda edi ichi,
Bahodirning qilichi
Yaltirardi boshida,
Kular edi qoshida.
Bunyod qilich solganda,
Har bir sirmab olganda
Devni uzib o‘tardi,
Uzib, buzib o‘tardi.
To‘xtamadi qonli jang,
Bo‘ldi devning holi tang.
Ikki kunu ikki tun
Solishdi ular butun.
Tinimni bilmadilar,
Yarashga kelmadilar.
Bunyod qilichi bilan,
Zaharli uchi bilan
Devni burdalay berdi,
Qilich qon yalay berdi.

Dev makon qurgan o'rmon
Boshdan oyoq bo'ldi qon.
Qilichni har solganda,
Har bir sirmab olganda
Bir joyni olib o'tdi,
Bir rahna solib o'tdi.
Oxiri jon qolmadi,
Jonu darmon qolmadi.
Qilich bo'g'zidan tutgach,
Tog' kabi yorib o'tgach
Dev harsillab quladi,
Bir qarsillab quladi.
Dev qulab, yiqilganda,
Birdan yakson bo'lganda
Yerlar qimirlab ketdi,
Zilzila gurlab ketdi.
Cho'zala tushgan chog'i,
Devning boshu oyog'i
O'rmonni tutib ketdi,
Sig'may chetga ham o'tdi.
U tipirlab berdi jon,
Va jimjit qoldi o'rmon.
Shundan so'ng botir Bunyod
Bo'lib o'zida yo'q shod,
Qilichni yuvib oldi,
Bir o'pib, qinga soldi.
Parrandalar barchasi,
Go'zali, oy parchasi
Botirni uzatdilar,
Olqishlab kuzatdilar.
Yigit Bunyod mardona,
Mardu bahodirona,
Yurib o'rmondan chiqdi,
G'avg'o va qondan chiqdi.
Botir g'oyat beqaror,

Semurg'iga intizor
Turar edi ko'z tutib,
Har ko'zini yuz tutib.
Kesak bo'lib yotgan qush,
Go'yo ko'rgan kabi tush.
Qonlar to'kilganini,
Bunyodning yengganini,
Botirning g'ussadan pok,
Dev bo'lganini halok —
Bilar edi hammasin.
Kesak bo'lib ko'lkasin
Yerga solib yotardi,
Orom olib yotardi.
Bunyod kelgan zamon ul,
Shodlikka to'ldi butkul.
Bir aylanib qush bo'ldi,
Bunyod ko'ngli xush bo'ldi.
Botir izidan o'pdi,
Ikki ko'zidan o'pdi.
Dedi: “Kel, ustimga chiq,
Mening qanotimga chiq!
Endi ketga qaytaylik,
Elga doston aytaylik.
Botir yigit, ketskik, bo'l!
Kelgan joyga yetdik, bo'l!”
Botir qanotga chiqdi,
Zo'r “duldul otga” chiqdi.
Ko'zini yumgan zamon,
Xayolga cho'mgan zamon,
Semurg' ko'kda yo'l oldi.
O'rmonlar ketda qoldi.
Bir yurt ko'chib borganday,
Ko'chib, uchib borganday
Shovqin-suron zo'r edi,
Va beimkon zo'r edi.

XV

Go‘zal qush qanotida,
Ko‘kning chopqir otida
Uchib borarkan Bunyod,
Xayolida Parizod.
Qush keng sahroga yetdi,
Iniga qarab ketdi:
“Ey Bunyod, ko‘zingni och,
Jahonni ko‘r, nazar soch!
Endi yo‘lni toparsan,
Kerak bo‘lsa choparsan.
Bor, yaxshilar yor bo‘lsin.
Botir, baxting bor bo‘lsin”.
Qaytadan qo‘l ushlab,
Semurg‘ bilan xushlashib,
Bir-birini quchoqlab,
Mehru muhabbat bog‘lab
Ajraldilar ikkovlon.
Bunyod jahonni javlon
Urilib yana yo‘l ketdi,
Sahro bilan cho‘l ketdi.

XVI

Tog‘lar oshdi, qir oshdi,
Oylar bo‘yi adashdi.
So‘nggi qirdan o‘tganda,
O‘z yurtiga yetganda
Kunlarini sanadi,
Tunlarini sanadi,
Angladi, rosa uch yil
Kezganini muttasil.

XVII

Rosa uch yil o'tganda,
Olamni gul tutganda,
Yam-yashil erta bahor,
Parizodga intizor,
Bunyod bo'ldi namoyon —
Ham xursandu ham hayron.
Yuragi urib keldi,
Olamni ko'rib keldi.
Parizodni so'roqlab,
Bag'rini o'tda dog'lab,
Xonning eshigin qoqdi,
Erib, suv bo'lib oqdi.
Parizodni ko'rgali,
Ahvolini so'rgali,
Jahonni urib javlon,
Semurg' bilan ikkovlon
Osmonda uchganini,
Yovuz devning tanini,
Qilichda to'g'raganin,
Olganin uning jonin
So'ylagali shoshardi,
Daryo kabi toshardi.
Qalbini bir og'ir g'ash
O'rtardi misli otash.
Bir shubhasi bor edi,
Shubha do'sti zor edi,
Ne kechdi pari holi,
So'lmadimi niholi?
Uzoq uch yil muttasil,
Nelar qildi ekan ul?—
Deya azob chekardi,
Zo'r iztirob chekardi.

Bunyod saroyga kirdi,
Taxt turgan joyga kirdi.
O'zini yo'qotdi xon
Botirni ko'rgan zamon.
Xonning yuziga qarab,
Qalbi ichra oralab
Bunyod bahodirona,
So'z boshladi mardona:
"Olamni ko'rib keldim,
Devni o'ldirib keldim.
Daryolarni qurutgan,
Baliqlarni churutgan,
Insonni dardu balo
Bilan qilgan muhtalo
Yovuzning oti o'chdi,
Otu hayoti o'chdi.
Kerakkim qilmay jafu,
Va'daga aylab vafo
Parizodni bergaysan,
Ul ozodni bergaysan.
To'y boshlamoq lozimdir,
Kuy boshlamoq lozimdir".
Qovog'ini uyib xon,
Uyatiga kuyib xon,
So'zga kirishdi ojiz:
"Senga va'da qilgan qiz,
So'zingga javob bersin,
Kerak bo'lsa tob bersin.
Ixtiyori o'zida,
Turgan bo'lsa so'zida,
To'y boshlarmiz shul zamon,
Bo'lisharmiz shodmon.
Qani, Parizod kelsin,
O'sha, hur, ozod kelsin".
Mulozimlar chopdilar,
Parizodni topdilar.

Paydo bo'lgach Parizod,
Hayratda qoldi Bunyod.
Ixtiyori yo'qoldi,
Sovuq bir terda qoldi:
Xonning qizi Parizod,
G'amgin emas, juda shod,
O'g'lin oldiga solib,
Qizini qo'lga olib,
Kelar edi ul tomon,
Boqar edi ko'p yomon.
Bunyod hangu mang qoldi,
Holi-zori tang qoldi.
Unga Parizod makkor
Shularni qildi izhor:
"Cho'ponni sevolmadim,
Hech ko'ngil qo'yolmadim.
G'urbatga qorganimning,
Devga yuborganimning
Sababi shunda edi,
Ko'nglim tugunda edi.
O'lib ketar deb edim,
Churib ketar deb edim.
Qancha botir bo'lsang ham,
Zo'r bahodir bo'lsang ham
To'shaging xas deb bildim,
Aslingni past deb bildim.
Sevolmadim seni men,
Chunki men xon qizimen.
Men saroyning eriga,
Otamning vaziriga
Allaqachon tekkanman.
Shart qilib safarga san
Chiqib ketgan kuningda,
Yo'lda bo'lgan tuningda,
To'y bo'lib o'tgan edi,
Hamma ish bitgan edi".

Yerga tikilgancha xon
Jim qoldi uzoq zamon.
Parizod yerga boqdi,
Bunyod o'tda tutaqdi.
Ne aytarin bilmasdan,
Tili so'zga kelmasdan,
G'azabda yonar edi,
Yonar, qiynalar edi.
Parizodni, xonni ham,
Ikki nomard jonni ham
Qilichdan o'tkazmoqqa,
O'limga yutqizmoqqa
Hozir edi shul zamon,
O't ichida beomon.
Shu g'azab, shu o'ch bilan,
Shu qasos, shu kuch bilan
Saroyni tashlab chiqdi,
Ko'zini yoshlab chiqdi.
Bevafo xon qizini,
Nomard xonning o'zini
Unutmadi hech qachon,
Qarg'ab o'tdi beomon.

OYGUL BILAN BAXTIYOR

I

Bolalik kunlarimda,
Uyqusiz tunlarimda,
Ko'p ertak eshitgandim,
So'ylab berardi buvim.
Esimda o'sha damlar:
O'zi uchar gilamlar,
Tohir-Zuhra, Yoriltosh,
Oyni uyaltirgan qosh,
O't bog'lagan qanotlar,
Beqanot uchgan otlar,
Baxtiyor bilan Oygul,
Qiz bo'lib ochilgan gul,
So'ylaguvchi devorlar,
Bola bo'p qolgan chollar...
Buvimning har qissasi,
Har bir qilgan hissasi
Fikrimni tortar edi,
Havasim ortar edi.
Tinglar edim betinim,
Uzun tunlar yotib jim,
Seza olardim kuchin,
Ko'pi yolg'on, ko'pi chin.
Ammo, Oygul-Baxtiyor
Ertagini u takror
Qilar edi har kechin.

II

Jambil degan tomonda,
Juda qadim zamonda
Qullar isyon qildilar.
Jangga kirib qo'shinlar,
Urushib oyu kunlar,
Dunyoni qon qildilar.
Tinchlik tugab och elda,
Mamlakat qoldi selda.
Dahshat ichra yonib xon,
Har tomon qildi farmon.
To'xtamay dovul qoqdi,
Maydonlarga o't yoqdi,
O'z holiga qilib or,
Tikib qator-qator dor,
Ko'zlariga to'lib qon,
Zambaraklar bo'shatdi,
Tani zaharga botdi.
Jambil eli ko'p zamon
To'polon bo'lib yotdi.
Bir g'azab ichra joni,
Jambilning zolim xoni
Kechar elning qonida,
Qalbida zo'r tugunlar.
Qullarning isyonida
O'tardi oyu kunlar.
Qonga g'arq bo'lib tunlar
Chayqar og'riq boshini,
Ochlar to'kib yoshini
Olishardi kunu tun,
Yalang'ochlar ham butun
Berardi maydonda jon —
Talab qilib haq va non.
Aslo qo'rqmay o'limdan,

O'ch olardi zulmdan;
Sira qilmay andisha
Chopardi qo'lda tesha.
Birovi ushlab kosov
Savalardi kelsa yov.
Boltasi bor birining —
O'lim kelmas unga teng.
Agar duch kelsa shu choq,
Ag'darardi bo'lsa tog'.
Cho'ri bo'lgan otinlar,
Qul atalgan xotinlar,
Kumushday oppoq soqol
Ko'kragini bosgan chol,
Yosh go'daklar, juvonlar,
Navqiron pahlavonlar
Jon olardi berib jon
Va qancha-qancha qurbon
Yotar edi qoq yerda.
Tanlari burda-burda.
O'tib yuzlab-minglab yil,
Bunday tarixni Jambil
Ko'rmagandi umrda...

III

Isyonchi keksa Darxon
Qullarga boshliq edi.
Qizi Oygul yutar qon,
Ko'zlari yoshli edi.
Ota-bola ikkovlon
Qullar uchun berib jon,
Xonni o'ldirmoq uchun,
Ko'tarib elning kuchin
Kezardilar isyonda,

Ming alam, ming fig'onda.
Isyon bostirilgan kun,
Darxonni qilib tutqun
Saroyga keltirdilar.
Yasov tortib qo'shinlar
Savlat bilan turdilar.
So'ng zolim xonga ular
Tanitdilar Darxonni:
"Shu boshlagan isyonni,
Shudir Darxonning o'zi,
Mana bu Oygul qizi..."
Tikilardi zolim xon.
Tikilar edi Darxon.
Yondirguday jahonni,
Qul qilguday har jonni
O't bor edi ko'zida,
Zo'r talvasa yuzida.
Va xon tashlab ko'z qirin
So'radi birin-birin:
"Qani, so'ylagil Darxon,
Ne foyda berdi isyon?
Kimlar o'ldi, kim omon?"
Darxon so'z boshlab dedi:
"Men va qizimdan boshqa
O'lmagan qul qolmadi.
Kirib shunchalik yoshga
Ko'rmovdim shuncha qonni,
Shuncha ohu fig'onni.
El xonumonin butkul
Sen o't yoqib etding kul.
Jambil edi bir bo'ston,
Qilding uni go'riston.
Senday qonxo'r zolimdan
Qolmasin deb biror zot,
Bosh ko'tardik, zulmdan

Bo'Imoqchi edik ozod.
Lekin bu gal bo'lmadi,
Ammo tilak o'lmadi:
Bir kun sani yiqarmiz
Va qabrga tiqarmiz".
Xon qovog'ini uydi,
Bulutlar yomg'ir quydi,
Yalang'ochlab qilichni
Qulning bo'yniga soldi,
Boshi ketgan qush kabi
Darxon tipirlab qoldi,
Yerlar qonga bo'yaldi.

IV

Imo qildi zolim xon,
Saroy bo'sh qoldi shu on.
Qulning go'zal qiziga
Yaqin keldi, yuziga.
O'lgundayin tikildi.
Qizning oldida bu xirs
Ko'rsatib yovvoyi xirs
Yerga qadar bukildi,
Ko'zida xiyla kuldi:
"Cho'ri qiz, endi menga
Xotin bo'lursan", — dedi.
"Hashamatli saroyda
Otin bo'lursan", — dedi.
Qiz jimirlab badani —
"Sevmayman, — dedi, — sani.
Yo'q. Bo'lmasman, o'ylama.
Bunday so'zni so'ylama.
Sen otamdan ayirding,
Qanotimni qayirding.
Qo'zg'olon qilib o'lgan

Shuncha qullar nomidan
Nafratim bordir sanga.
O'zing o'ylab ko'r tanga:
Sen odam emas-ku, san,
Hayvondan ham past-ku, san.
Xotin bo'lmasman aslo,
Kelsa boshingga balo,
Uni sendan ko'rarman,
Doim qarg'ab yurarman.
Taqdirim yor bo'lsa-yu,
Fursat qulay kelsa-yu,
Seni agar o'ldirsam,
Taningga xanjar ursam,
Dunyoda eng baxtiyor
Odam bo'lardim nomdor".
Zolim xon xo'p tutaqdi,
G'azab o'tida oqdi.
Quturib qahri keldi,
Ilonday zahri keldi.
Jahliga chidolmayin,
Hech so'z deya olmayin,
Jallodlarni chaqirib,
Yirtqichlarcha baqirib,
Undan o'chini oldi,
Qizni zindonga soldi,
Bir yomon o'yga toldi.

V

Zolim xon saroyida
Keksa bir qul bor edi.
Kuni o'tar qayg'uda,
Har narsadan xor edi.
Uni derdilar Tarlon.

O'ldirilganda Darxon
Toqati hech qolmadi,
Aslo chiday olmadi.
U qaynagan qonini,
Faryod chekkan jonini
Qo'ymoqqa topmadi joy,
Xira bo'ldi ko'kda oy,
U go'yo bir buyuk tog' —
Yuzida ming yillik dog'
Chunki zindon tagiga
Tashlangan bizning Oygul
G'ash solar yuragiga,
Azoblar uni butkul.
Bu zolim xon Oygulni
O'ldirar deb albatta,
Qayg'usi edi katta.
Oxir u topdi yo'lni,
Uyquga ketganda xon,
Oygulni qutqarmoqqa
Qattiq qasd qilib Tarlon
Yo'l soldi zindon yoqqa.

VI

Bordiyu arqon soldi,
U zim-ziyo chuqurdan,
Qabrday qo'rqinch o'rdan
Oygulni tortib oldi.
Butun atrof qop-qora,
Shunday mudhish tun ora
Oygul bilan qul Tarlon
Bo'ldilar yo'lga ravon.
Ikkovi ham jim edi.
Axiri Tarlon dedi:

“Qizim, seni zolim xon
O‘ldirajak beomon.
Men seni qutqarmoqqa
Olib keldim bu yoqqa.
Faqat ne ham qilardim,
Nima qila olardim?
Men ham qulman, qanotim
Senikiday qirqilgan,
Menga ham o‘sha zolim
Qilar ishini qilgan,
Shuning uchun o‘ch olib
Bu ishini buzaman.
Seni sandiqqa solib
Daryoga oqizaman.
Agar o‘lmasang, birov
Suv bo‘yida qilib ov
Senga duch kelib qolur,
Suvdan chiqarib olur.
Bir kuningni ko‘rarsan,
O‘ynab-kulib yurarsan!”
Azob ichra yonar jon,
Qora kunda qul Tarlon
Qizga qayg‘udosh keldi,
G‘amiga yo‘ldosh keldi.
Qoni qochib yuzidan,
Qizning qora ko‘zidan
Yomg‘ir kabi yosh keldi.
Sekin tushdi sandiqqa,
Sandiq ham tiqqa-tiqqa
Bo‘lib Oygulni oldi —
Xipcha beli buraldi.
Tarlon yana non soldi,
Non demaki, jon soldi.
Atrofga ko‘z tashladi,
Sandiqni daryo tomon

So'ngra sudray boshladi.
Uyquda edi har yon,
Suvga tashladi uni.
Oygul ham oqib ketdi
Va qulning yuragini
O't bo'lib yoqib ketdi,
Bir chaqmoq chaqib ketdi.

VII

Uyqudan uyg'onib xon
Oygulni so'ramadi.
Zindonga tashlangan jon
Ne bo'ldi ham demadi.
Ichdan sevinib Tarlon
Yurarkan u yon-bu yon,
Hech narsadan bexabar
Ko'zi ko'r, qulog'i kar
Bo'lib ko'rinar edi,
Tinmay urinar edi.
Tinchlik edi saroyda,
Qiz bo'lsa katta soyda,
Suv yuzida betinim
Oqib borar edi jim.
Oygul shu holda uch oy
Muttasil oqib bordi.
Qancha dara, qancha soy
Uni uzatib qoldi.
Lekin hech kim tutmadi,
Hech bir savdo o'tmadi
Va faqat tugab noni
Picha qiynaldi joni.
O'rtanib alamidan,

Shu holda ketib bordi.
Axiri Jurjon degan
Bir yurtga yetib bordi.

VIII

Jurjonning dalasida,
Daryoning yoqasida
Bir chol o'tin terardi,
Doim shunda yurardi.
U bir kun juda xordi;
Ozgina tin olgali,
Bir oz erkin qolgali
Daryo labiga bordi.
Va shu choqda qari chol
Bir narsa ko'rib qoldi.
Hovliqib bo'ldi xushhol,
Qaqqayib turib qoldi.
U yo'q edi o'zida:
Bir sandiq suv yuzida
Lopillab kelar edi,
To'lqinda yelar edi.
Olmayin ikki ko'zin,
Yechina solib darhol
Sandiq ketidan o'zin
Daryoga tashladi chol.
Birpasda tutib oldi,
Qirg'oq sari chiqardi.
Sandiqni ochmoq uchun
Sarf etdi butun kuchin.
Sira ocha olmadi,
Toqati hech qolmadi.
Eng so'ngra o'roq soldi,
Teshdi-yu, hayron qoldi:

Eski sandiq ichida
Bir qiz ko‘rinar edi.
Unda qiynalib juda
Hadeb urinar edi.
Soddaning tili qotdi,
U o‘zini yo‘qotdi.
Og‘ir bir o‘yga botdi:
“Ehtimolki, bu qiz bir
Savdogarning qizidir.
Ehtimolki, bu suqsur
Bir parining o‘zidir.
Cho‘kib balki kemasi,
Bu qiz ketgandir oqib,
Daryo bo‘ylab ulaqib;
Ehtimol bir onasi
Qolgandir bag‘rin yoqib.
So‘ylasang-chi, hoy odam,
Nega hech urmaysan dam?”
Deya chol qizga aytdi,
Oyguldan javob qaytdi:
“Agar sandiqni yorsang,
Omon-eson chiqarsang,
Sening qizing bo‘lurman,
Juda ham boy qilurman”.
Tashvishga solib bu hol
Juda hayron qoldi chol.
Lekin hech ishonmadi,
Ko‘ngli gapga qonmadi.
“El oldida ochay, — deb, —
Yomon bo‘lsa qochay”, — deb
Sandiqni ko‘ngli sodda
Bozorga olib ketdi,
Kun bo‘yi tergan hamma
O‘tini qolib ketdi.

IX

Bozorda qari cholni
O'g'ri deya tutdilar.
Ura-sura sho'rlikni
Podsho sari eltdilar.
Podsho ham g'azab bilan
"Bu nima" deb so'radi,
Soqchilar bir gap bilan
Atrofini o'radi.
Cholning tili tutildi,
Qo'rqdi, o'pkasi to'ldi.
Sekin: "Bilmayman", — dedi.
Bo'zday oqargan edi.
So'ng podsho qilichini
Yalong'ochlab bir soldi.
Bechora cholning tani
Shu on bekalla qoldi.
Qo'shinlar pitirlashib
Sandiqni tez ochdilar,
Jonli bir narsa ko'rib
Tura-tura qochdilar.
Sandiqdan bir jonivor
Qomatini ko'tardi.
Chinordayin bo'yi bor,
Odamga o'xshar edi...

X

Oygul turishi bilan
Saroy charaqlab ketdi,
Hamma yoq bo'lib ravshan,
Uylar yaraqlab ketdi.
Oy deganda yuzi bor,

Kun deganda ko'zi bor,
Bir go'zal qiz qarshida,
Bebaho edi juda.
Qaldirg'och qoshlaridan,
To'nib qarashlaridan
Hayot sochilar edi,
Gullar ochilar edi.
Podshoning aqli shoshdi,
O't ichida tutashdi.
Har tomonga yugurdi,
Dam o'tirdi, dam turdi.
Bunday go'zal yulduzni,
Bunchalik barno qizni.
Aslo ko'rmagan edi,
Ishrat surmagan edi.
U chandon yaqin kelib,
Yeb qo'yguday tikilib:
"Sen menga tekkin", — dedi.
Qiz undan jirkanardi,
Ichi o'tda yonardi,
Podshodan qilardi or,
O'zini sezardi xor.
Ishlatib u bir hiyla,
Topib qulay vasila,
Ketmakka qildi qaror:
"Mayli, tegayin senga,
Buning uchun sen menga
Qirq kun muhlat bergaysan,
Ozgina tin bergaysan.
Juda ham holdan ozdim.
Sandiqda o'layozdim!"
Podsho sira ko'nmadi,
Qiz degani unmadi.
Axiri qiz, uch kunga
Qo'y, deb yolvordi unga.

Hamon bo‘lmaydi rozi:
“Barcha toshu tarozi
Bir kunga chiday olur,
O‘ynab g‘aming tarqalur,
So‘ngra to‘yni qilurmiz,
Eru xotin bo‘lurmiz”.
Qiz go‘yo ko‘ngan kabi
Podshoga indamadi.
Podsho ham qizga endi
Hech bir narsa demadi.
Qo‘shilib qirq qizlarga
Oygul tashqari chiqdi.
Ko‘zi to‘lib bo‘zlarga
Sho‘rligni qayg‘u yiqdi.

Ichidan yona-yona
Cho‘milmoqni bahona
Qilib, Oygul qizlarni
Daryoga olib bordi.
Qirq qizlar birin-sirin
Yechina boshlar ekan,
Aytib bir-birin sirin
Pichinglar tashlar ekan,
Yuzi gul, sochi sumbul —
Bizning qayg‘uli Oygul
Bir oz o‘ylab turdi-da,
Ko‘zini chirt yumdi-da,
O‘zini suvga otdi,
Shu ondayoq u botdi.
Oygulni Jayxun baliq
Oldi-yu, yutib ketdi.
Tomog‘idan qilchalik
Op-oson o‘tib ketdi.
Qirq qizlar sarosima —
Chuvillashib qoldilar:

“Nima gap, nima, nima?”
Deya shovqin soldilar.
Hammalari noiloj,
Ba'zilari yalang'och
Saroyga yugurdilar
Va podshoga bildirib,
Dirillashib turdilar.
Podsho ham chappor urib
Daryoga chopib bordi,
Zir yugurib axtardi.
Lekin unda kimsa yo'q,
Daryo ham silliq-silliq
Har kungiday betinim
Oqib borar edi jim.
Podsho edi xo'p nolon,
Nima uchun bir kunga
Muhlat berdim deb unga
O'lgudayin pushaymon.
Ichini it tirnadi,
Ziyoda bo'lib dardi,
Yer va ko'kni u yánib,
O'z o'tiga o'rtanib,
Yurib qizni axtardi.

XI

Go'zal yurt Susambilda
Bir podachi bor edi,
U mashhur edi elda,
Nomi Baxtiyor edi.
Go'zal edi va chinor
Qomatiga edi zor.
Ko'kraklari butun bir
Oftobni yashirardi.

Tanlarida bir umr
O't lovillab turardi.
Qilichday o'tkir edi,
Rustam kabi zo'r edi.
Ammo elda xor edi.
Kambag'al, nochor edi.
U doim boqib poda
Yurar edi sahroda.
Cho'llarda yashar edi,
Qirlardan oshar edi.
Qalbida ming turli dog',
Ko'z yoshi buloq-buloq.
Suv yoqalab borarkan,
Har tomonga qararkan,
Baliq ovlab daryoda
Yurganlarga yo'liqdi.
Shu choqda uning sodda
Ko'ngli bir oz to'liqdi:
"Jinday non bormi?" — dedi.
Baliqchi tanti edi:
"Yo'qdir berar nonimiz,
Lekin kuyar jonimiz,
Mayli, shu safar to'rga
Chiqqanin ol o'zingga.
Uzun umring bor bo'lsin,
Bola, baxting yor bo'lsin".
Rozi bo'ldi Baxtiyor
Va toleiga shu bor
Jayxun ilinib qoldi.
Ulkan baliqni oldi,
Ikki ho'kizga ortib,
Oldindan o'zi tortib,
Uyga tomon yo'l soldi,
Baliqchi kulib qoldi.
Hovliqib, tolib keldi
Uyiga olib keldi.

XII

Ota, — dedi u, darhol
Hozir bo'ldi qari chol.
Va ota-bola ikov
Baliqqa soldilar dov.
Otasi pichoq oldi,
O'g'li oybolta soldi.
Baliq qornin yorganda,
Pichoq belga borganda
Chol birdan cho'chib qochdi,
Baxtiyor g'azab sochdi.
Baliq qornida shu on
Tebranib u yon-bu yon
Oygul ko'zini ochdi
Va Baxtiyorni ko'rdi,
Boshiga qon yugurdi.
Qora ko'zlari yonib,
Bir muhabbat uyg'onib
Qalbi jizillab qoldi,
Qizardi, begap qoldi.
Tanasini qurshab o't
Qip-qizil, misli yoqut,
Titraguvchi lab qoldi.
Hayronlikda ko'p zamon
Jim qoldilar uchovlon.
Oxirida qiz turib
Ularga ta'zim qildi,
Cholga qarab egildi,
Ular yaqin keldilar,
Kim ekanin bildilar.
Oygul: "Non bormi?" — dedi.
Podachi tanti edi:
"Nonimiz yo'qdir bilsang,
Ozgina sabr qilsang

Baliqni pishirarmiz,
Birgalashib eyarmiz”.
Oygul unga, xo‘p, dedi,
Cholga gapi ko‘p edi:
“Ota, qabul qilsangiz,
O‘g‘lingizga tegayin.
Siz har narsa desangiz
Men bo‘ynimni egayin”.
Chol dovdirab hangu-mang,
Javobiga qoldi tang:
“Qizim, bizda hech pul yo‘q.
Molu dunyo butkul yo‘q,
Qandayin to‘y qilamiz?
Seni nima bilamiz?”
“Men dunyo so‘ramayman,
Boy odamga bormayman.
Siz xohlasangiz agar
Boshingizga to‘kay zar...”
Chol rozi bo‘lgan kabi
Hech bir narsa demadi,
Baxtiyorning yuragi
Gupillab urar edi,
Bu ajib uchrashuvdan
Barcha xursand edilar.
Jayxunni qaynoq suvdan
Olib birga yedilar.

XIII

Kech ham kirdi. Dala, cho‘l
Tumanga botdi butkul.
Chol darrov cho‘kib yotdi,
Baxtiyor bilan Oygul
Suhbatida tong otdi,

Qullarning isyonidan,
O'lganlarning qonidan,
Otasi solgan firoq
Bag'rini yoqqanini
So'zlab chiqdi u uzoq
Sandiqda oqqanini.
So'zladi zolim xondan,
Ertak aytdi Jurjondan,
Baliqqa yutilganin,
To'rlarga tutilganin,
Molu dunyoni demay,
Podsholarni xohlamay
Podachini deganin.
Uzoq eldan kelganin,
So'zlab o'tirdi Oygul
Ochilib misoli gul,
Shodligidan Baxtiyor
Qarardi takror-takror.

XIV

Oygul daryoda baliq
Qornida yotganida,
Ikki katta halqalik
Gavhar topuvdi unda,
Qadrini bilgan edi,
Ehtiyot qilgan edi.
Tongda u yo'qlab cholni,
Arz etdi ushbu holni,
Chol o'zini unutdi,
Oygul gavharni tutdi:
"Mana buning birini
Bozorga sotib keling,
Bilib uning sirini

Olinga botib keling”.
U bozorga jo’nadi,
Yursa yo’li unadi.
Chol ushlaganCHA gavhar
Bozorda yurar ekan,
Xaridor so’rar ekan,
Bitta katta savdogar
Xabardor bo’lib qoldi,
Cholga yopishib oldi,
Gavharga changal soldi.
Bir sandiq oltin berib
Cholni jo’natib qoldi.
U ham tezgina erib
Susambilga yo’l oldi.
Lekin usta savdogar
Deyar edi har safar:
“Baxtim yor bo’lib agar
Yana bitta shundaqa
Topolsa edim halqa,
Yetti iqlimning boji,
Boji bilan xiroji
Qimmatiga sotardim,
Bir umr eb yotardim”.
Shuning uchun ko’p xijil
Kezar edi elma-el.

XV

Yana kunlardan bir kun
Oygul cholni chaqirdi,
Tag’in bir halqa berdi,
Chol o’zida yo’q butun,
Bozor tomon yugurdi.
Duch kelib u savdogar

Yana so‘radi gavhar.
Chol bor dedi, u bu bor
Endi jazman xaridor.
Cholni qo‘ymay holiga,
Olib chiqib hovliga,
Ikki sandiq oltinni
Naqd berib, oldi uni.
Oltinni otga ortib,
O‘zi kuchanib tortib,
Susambilga boshladi,
Devday qadam tashladi.
Odamlarning barini,
To‘plab yoshu qarini
Chaqirib go‘zal Oygul,
Yashnab misoli bir gul.
Baxtiyori yonida,
Otash yonib qonida
Kattakon kengash ochdi,
Lablaridan dur sochdi.
Susambil tarixidan,
Ezilganlar holidan,
Podsholarning zulmidan,
Xo‘jalarning molidan
So‘zladi juda uzoq,
Oxiri dedi: “Biroq,
Bu hol uzoqqa ketmas,
Orzular beiz bitmas,
Susambilda biz yangi
Bir dunyo qurmoqchimiz.
Har kambag‘al ko‘makchi
Bo‘lsin sodiq soqchimiz.
Bunday bir yurtni faqat
Ezilganlar qurarlar.
So‘ng ular qavat-qavat
Soz uylarda turarlar”.

Bu soʻz yoshu qariga
Mos boʻlib tushdi juda.
Ertasi toʻda-toʻda
Guras-guras boʻlib el,
Kela berdi bogʻlab bel,
Xotinlar, yosh bolalar,
Barcha amma-xolalar
Kela berdilar ishga.
OyguL yangi turmushga
Boshlab, oshu non berdi,
Jonsizlarga jon berdi,
Yetimlarga parvarish,
Yesirlarga haq va ish,
Bolalarga saroylar, —
Goʻzal, ozoda joylar.
Har qadamda bir boʻston,
Har yerda bir guliston.
Ellar uchun chaman bogʻ,
Har yerda qaynar buloq
Bino qildi kunma-kun,
Har kun bir goʻzal yakun.
Jinday fursat ichida,
Kunning erta-kechida,
Har yondan yela berib
El chuvab kela berib,
Million odam toʻplandi.
Borgan sari koʻplandi.
Kambagʻal va qullarning
Jonidan sevgan yeri
Susambil jannatga teng
Oʻlka boʻldi oxiri.
Ozod edi bunda ish
Bu oʻlkada har yemish
Ogʻochlarda pishardi.

Tanlarga yaqin quyosh,
Bolalarga usti bosh*
Gulzorda yetishardi.

XVI

Oy deganda yuzi bor,
Kun deganda ko'zi bor,
Go'zal, dono Oygulni,
Bu barno bahor gulni
El sevar edi jondan
Oygul himoyasida,
Baxtiyor soyasida
Susambilda erkin, shod
Yashar edi xaloyiq.
Uni butun odamzod
Xayol qilishga loyiq.
Oygul o'z o'lkasini
Saqlardi tinch, saranjom.
Soqchilar sevib uni,
Kerak bo'lsa berar jon.

XVII

Susambil soqchilari
Chegarada bir qari
Cholni tutib oldilar
Va shubhada qoldilar.
Qalandarga o'xshardi,
Lekin yomon yurardi.
Xo'p qora edi ichi,
Qalandar kiyimida
Bo'lsa hamki, qilichi

Ko‘rinardi shimida.
Uni mahkam tutdilar,
Oygul sari eltdilar,
Oygul bilan Baxtiyor
Adolat aylab shior
Qildilar uni so‘roq,
Podsholardan yaxshiroq.
Ul ham sekin Jurjonda
Zo‘r podsho ekanini,
So‘zlab berdi va qonda
Yetilib o‘sganini.
So‘ngra arzi xolini,
Boshladi savolini.
Chol ko‘p narsa o‘yladi:
Qo‘lga tushdim tayin, deb
Oygulni aldayin deb,
Faqat yolg‘on so‘yladi,
U dedikim: “Bir kunga
Muhlat olgan yorimni
Qo‘ldan berdim va unga
Qurbon qildim borimni.
Yerga otdim torimni,
Tutaqtirib zorimni,
Misoli bir qalandar
Izlab keldim darbadar.
Sen meni demasmisan?
Oygulim emasmisan?”
Ko‘zida xiyla kuldi
Va yolg‘ondan bukildi.
Xaloyiq shu asnoda
Yig‘ilib to‘da-to‘da
To‘planib qolgan edi.
Podshoh ko‘zi qon edi.
Shunda chiroyli Oygul
Yashnab, misoli bir gul,

Undan bir so‘roq qildi,
Tarashaday qoq qildi:
“Necha xotiningiz bor?
Rostini ayting, zinhor?”
“Qirq xotin bordir menda”, —
Dedi beor, sharmanda.
El qah-qahlab yubordi.
Zolim podshoh shu damda
Fikrini qonga qordi.
Qilichini chiqardi,
Oygulga qarab bordi.
Ammo xaloyiq shu dam
Uni tutdilar bardam.
O‘tmasdan jindayin zum
Og‘ziga tiqdilar qum.
Zolim podshoh shu zamon
Qabrga bo‘ldi mehmon.

XVIII

Oygul ko‘ngli beg‘ubor
Xurlikni aylab shior,
Ham yo‘ldoshi, ham yori
Yonida Baxtiyori,
Yasharkan Susambilda,
Qayg‘u yo‘q ekan dilda,
Jambilni o‘ylar edi,
Qul cholni so‘ylar edi.
Qullarning qasosini
Olurman deb ahd qilgan,
Xonlikning asosini
Buzurman deb jahd qilgan,
Isyon quchog‘idagi
Chog‘larini eslardi.

Gunohsiz qalbidagi
Dog'larini eslardi.
Ziyoda bo'lib dardi.
Ko'z oldidan o'tardi:
Och qullarning isyoni,
Jambilning qonxo'r xoni,
Otasining qilichda
Tirqirab qolgan qoni.
Ko'kka chiqib fig'oni
O'tday tutashib ichda...
Eng so'ng Oygul, Baxtiyor
Qildilar shunday qaror.
"Jambilga o't ochamiz,
Xonning qonin sochamiz".

XIX

Oygul turib erta tong
Qo'shinlarga urdi bong.
Soqchilarni uyg'otdi,
Boshliqlarga so'z qotdi.
Qurollarni oldirdi,
Karnay-surnay chaldirdi.
Bir nafasda qo'shinlar
Saf tortib yig'ildilar.
Qirq kunlikka osh va non,
Otlarga beda va don,
Qo'shinlarga kiyimlar,
Dori-darmonlar, yemlar
Oldirib go'zal Oygul,
Yashnab misoli bir gul
Baxtiyorni Susambil
Yurtiga ko'tarib bosh,
Shu kun berdi yurtga osh.

Qo'shin boshida o'zi,
Charaqlab qora ko'zi,
Mardlar singari Jambil
Tomoniga boshlab yo'l,
To'p bo'shatib jo'nadi.
Yo'lma-yo'l va ko'lma-ko'l
Manzillarda tunadi,
Yana turib jo'nadi.
Go'zal chaman bog'lardan
Qush bo'lib uchib o'tdi,
Osmon bo'yi tog'lardan
Burgutday ko'chib o'tdi.
Qancha qirg'oq, cho'llarni,
Daryolarni, ko'llarni
O'ta-o'ta oxiri
Jambilga yaqin bordi.

XX

Jambil xoni rohatda,
Ishratda, farog'atda
Yashar ekan Jambilda,
Ne bordir Susambilda
Sira ham bilmas edi,
Kecha-kunduz mast edi.
Oygulni bandu zindon
Qilgan chog'idan buyon
Xabar olmagan edi,
Esga solmagan edi.
Qul qizini zindonda
Chirib ketgan deb o'ylar
Va lekin har zamonda
Husnidan ertak so'ylar.
Maqtab go'zal Oygulni,
Qarg'ardi Darxon qulni,

Tarlon bo'lsa Jambilda
Ming armon bilan dilda,
Hamon qul yurar edi,
Qattiq kun ko'rar edi.
Oygulning ahvolidan,
Susambilning holidan
Xabardor edi o'sha.
Unga qayg'u bilan zor,
Yuz haqorat, ming ozor
Hamdam edi hamisha,
Susambilga qochmoqni,
Xonga urush ochmoqni
U xayol qilar edi.
El buni bilar edi,
Chorasiz yurar edi.
Shu choq minglab qo'shini
Bilan Oygul yo'l bosib,
Uxlamay kunu tuni,
Har yerga yalov osib,
Kelar edi duvillab,
Bo'ron kabi guvillab.
Daryolarning ustidan
Uchib o'tganda oti,
Qushday sirg'anib suvdan
Yozilardi qanoti.
U to'xtamay yo'l bosdi,
Huv deganda cho'l bosdi.
Bir oqib ketib keldi,
Jambilga yetib keldi.

XXI

Yashnab misoli bir gul,
Yer-ko'kni ovozi.
Tutib kelganda Oygul,

Jambilning darvozasi
Ochilmadi. Shunda ul
Dargʻazab qilich soldi,
Darhol qaytarib oldi:
Qulflar sharaq-sharaq
Oʻynab ochilib ketdi,
Zulfinlar xuddi tuproq
Boʻlib sochilib ketdi.
Otlarning tuyogʻida
Darvozalar boʻldi kul,
Har toʻp qoʻygan chogʻida
Saroylar qulab butkul
Zoʻr qoʻshin kirib bordi,
Savalab, urib bordi.
Jambilning xon, beklari
Quyvon boʻlib qochdilar.
Chuqurlar, gʻorlar sari
Quchogʻini ochdilar.
Soqchilar zolim xonni,
Bu ajoyib hayvonni
Ogʻilda ushladilar,
Oʻlguday mushtladilar.
Rangi boʻlsa ham somon
Past kelmas edi hamon.
Butun el qah-qah soldi,
Xon sharmanda uyaldi.
El turib shu choq: “Oygul!
Xonni oʻldir!” — dedilar —
“Butun yurt va barcha el
Sendan ushbuni tilar”.
Oygul el talabini
Qilib oʻldirdi xonni,
Bu ajoyib hayvonni.
Qilich solib boʻgʻziga,
Qoʻyib toʻpning ogʻziga

O'qqa qo'shib ko'chirdi,
Osmonlarga uchirdi
Va kul qilib tushirdi.
Endi eski qul Tarlon
Oygulga to'g'ri keldi,
Sevinganidan shu on
Oyog'iga yiqildi.
Oygul ko'tarib oldi,
Tarlon ko'rishib qoldi.

XXII

Qul Tarlon shodligidan
To'xtolmadi yig'idan,
Barcha hayron edilar.
Ular kelib Oygulga:
“Bizlarni Susambilga
Olib ketkin, — dedilar, —
Bu xonlardan kuydik ko'p,
Beklardan o'rtandik xo'p,
Biz Jambilda turmaymiz,
Bu yerlarda yurmaymiz.
Bizni qo'sh o'z elingga,
El bo'lamiz biz senga...”
Oygulga alamini,
Barcha chekkan g'amini
El aytib yig'lar edi,
Sel qaytib yig'lar edi.
Oygul nazar tashladi,
Shunday bir so'z boshladi:
“Zolim xon quchdi o'lim,
Endi sizga yo'q zulm.
El, osoyish yasharsiz,
Va bekoyish yasharsiz.

Susambilni qo‘yinglar
Va Jambilni suyinglar,
Siznikidir tuprog‘i,
Sizniki toju tog‘i,
Xon bo‘lmasa Jambilda
Qayg‘u ham bo‘lmas dilda.
Mana bu ota Tarlon
Hammangizga bosh bo‘lur,
Sizlar uchun berar jon
Har yerda yo‘ldosh bo‘lur”.
Oyguldan jahon-jahon
El barcha rozi bo‘ldi,
Qalbi shodlikka to‘ldi.
Qirq kechayu qirq kunduz,
Barcha erkak, xotin-qiz
O‘ynab bayram etdilar,
Zolim xonni yo‘qotib,
Qayg‘ularini otib,
Murodiga yetdilar.
Shundan so‘ng bizning Oygul,
Yashnab misoli bir gul,
O‘z Baxtiyori sari,
O‘z sevgan yori sari
Susambilga yo‘l oldi.
El karnay-surnay chalib,
Zambaraklar bo‘shatib,
Uni uzatib qoldi.

MUNDARIJA

Semurg' yoki Parizod bilan Bunyod	3
Oyguil bilan Baxtiyor	33

Maktab kutubxonasi

Adabiy-badiiy nashr

Hamid Olimjon

OYGUL BILAN BAXTIYOR

Muharrir *M. Hamidova*

Musavvir *M. Karpuzas*

Badiiy muharrir *A. Bobrov*

Texnik muharrir *U. Kim*

Musahhah *F. To'ychiyeva*

IB №3753

Bosishga 05.11.99 y. da ruxsat etildi. Bichimi 84×108^{1/32}.

Tip tajms garnitura. Ofset bosma. 3,36 shartli bosma toboq. 3,0 nashr bosma toboq'i. Jami 5000 nusxa. 99-raqamli buyurtma. 96-99 raqamli shartnoma.

Bahosi shartnoma asosida.

O'zbekiston Respublikasi Davlat matbuot qo'mitasining G'afur G'ulom nomidagi Adabiyot va san'at nashriyoti. 700129, Toshkent, Navoiy, 30.

O'zbekiston Respublikasi Davlat matbuot qo'mitasining 1-bosmaxonasida bosildi. 700002, Toshkent, Sag'bon 1-berk ko'cha, 2-uy.